

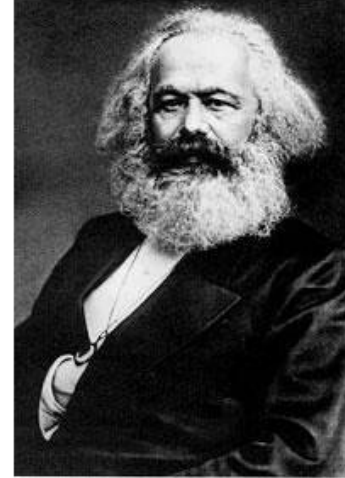
**UYGARLIĞIN
BAŞLADIĞI YER
GÖBEKLİTEPE**

LEŞ YİYİCİLİK TAHİL DEVRİMİNE GİDEN YOL



- *Kültür ve Uygarlığın temelindeki üç esas dürtü*
- -Beslenme (Boğaz Derdi)
- -Üreme
- -Hayatta kalmak
- *“Doğanın yaptıklarına karşı insanın yarattığı her şey kültürdür...”*

– Karl Marx



TARİHÖNCESİ DEVİRLER, KRONOLOJİ VE EKONOMİK YAPININ GELİŞİMİ

1-Besin Toplayıcılığı Evresi: >500.000-10.000

I-Besin Derleme Evresi	(Depolama Yok)
1.Alt evre	Standart Olmayan aletler evresi, Pliosen-Alt Pleistosen-Orta Pleistosen başı -Çaytaşı aletler ve el baltaları, Olduvan ve Acheul, Alt Paleolitik - <i>Autrolupithecus aphaensis</i> , <i>Homo habilis</i> , <i>Homo Erectus</i> >500.000
2.Alt evre	Standart aletler evresi, Orta ve Üst Pleistosen -Çaytaşı aletler ve el baltaları, Olduvan ve Acheul, Alt Paleolitik - <i>Homo habilis</i> , <i>Homo erectus</i> 500.000-100.000
3.Alt evre	Sınırlandırılmış dolaşım, Üst Pleistosen -Yonga aletler, Mousterien, Orta Paleolitik -Arkaik <i>Homo sapiens</i> , <i>Homo Neanderthalensis</i> 100.000-35.000
II.Besin Devşirme Evresi	(Depolama var)
1.Alt evre	Seçici avlanma-sınırlı göçer, Üst Pleistosen -Dilgi aletler, Gravette-Solutre-Magdalen, Üst Paleolitik - <i>Homo sapiens</i> , <i>Homo Neanderthalensis</i> MÖ 33.000-12.000
2.Alt evre	Mevsimsel sınırlı dolaşım ve avcılık, besin devşirmeciliği, Holosen -Dilgi aletler, Epipaleolitik-Mezolitik <i>Homo sapiens</i> , MÖ 14.000-12.000/11.000
3.Alt evre	Uzmanlaşmış besin toplayıcılığı, yarı sürekliden tam sürekli yerleşik yaşama geçiş, Mezolitik, MÖ 12.000 sonları

2-Besin Üretimi Evresi: 12.000/10.000-günümüz

İlk Evre	(Mekanize olmayan, bireysel veya aile temelindeki uğraşlar, kısa bir evre)
1.Alt evre	Akeramik Neolitiğin ilk evresi, Akeramik Neolitik MÖ 12.000-7.000
2.Alt evre	İlk tarımcı köy toplulukları, Neolitik MÖ 7.000-6.000
3.Alt evre	Genişlemiş tarımcı köy toplulukları, Kalkolitik MÖ 6.000-3.200.
İkinci Evre	(Yazının icadı, tarih devirleri)
	Erken Tunç Çağı MÖ 3.200-1.700

BÜTÜN DEVRİMLERİN ANASI

NEOLİTİK DEVRİM

2-Besin Üretimi Evresi: 12.000/10.000-günümüz

İlk Evre

(Mekanize olmayan, bireysel veya aile temelindeki uğraşlar, kısa bir evre)

- | | | |
|------------|---|-----------------|
| 1.Alt evre | Akeramik Neolitiğin ilk evresi, Akeramik Neolitik | MÖ 12.000-7.000 |
| 2.Alt evre | İlk tarımcı köy toplulukları, Neolitik | MÖ 7.000-6.000 |
| 3.Alt evre | Genişlemiş tarımcı köy toplulukları, Kalkolitik | MÖ 6.000-3.200. |

İkinci Evre

(Yazının icadı, tarih devirleri)

Erken Tunç Çağı

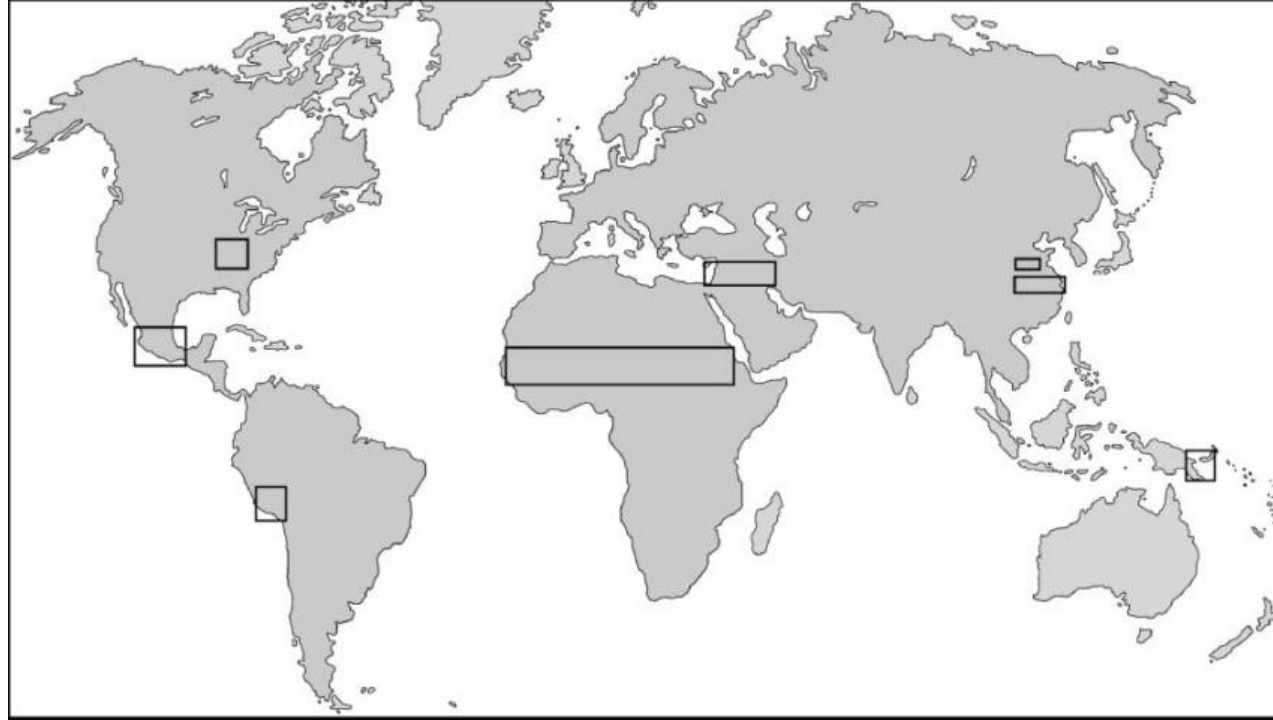
MÖ 3.200-1.700

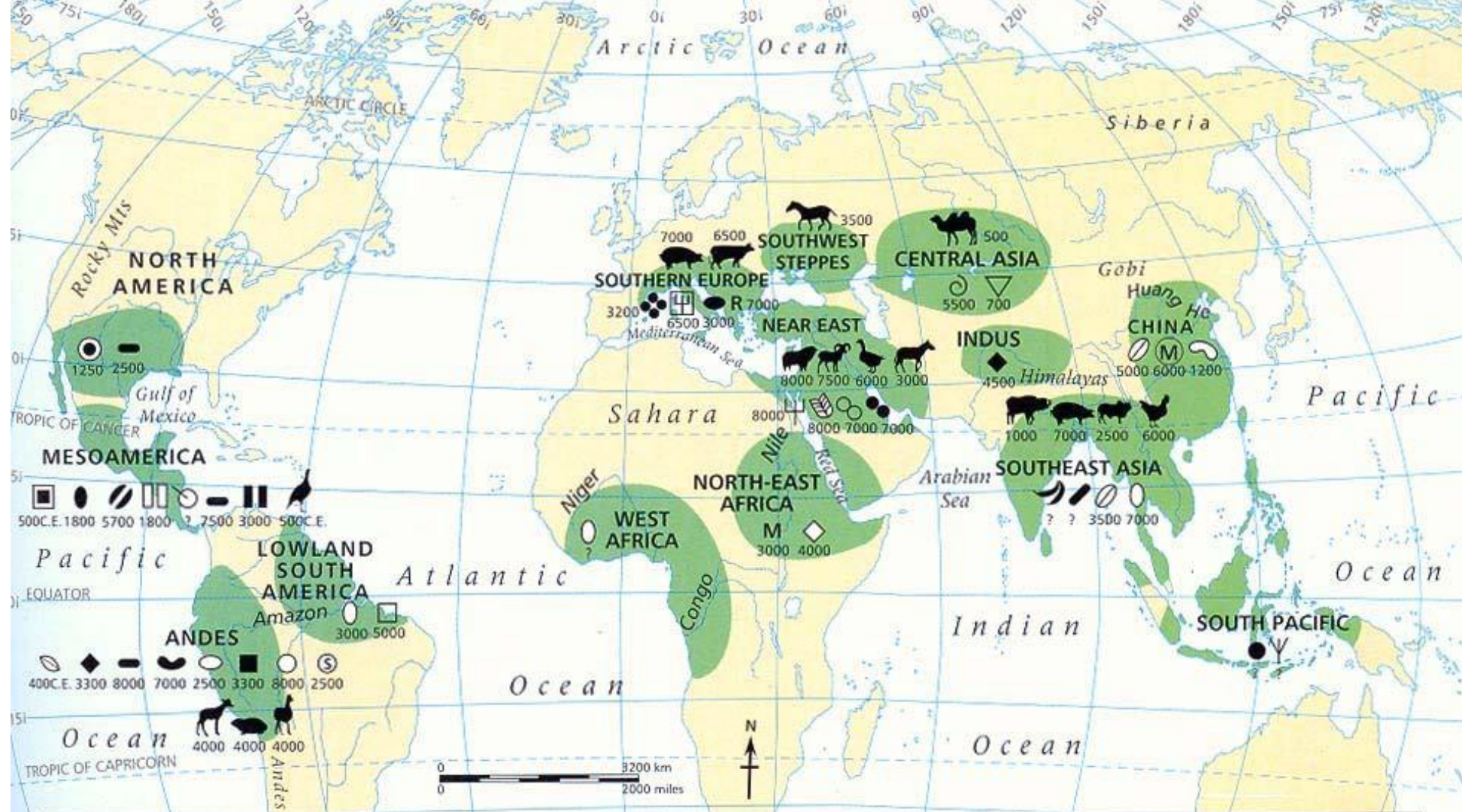


Dar anlamıyla Neolitik dönem, beslenme, teknoloji ve yaşamı belirleyen öğelerin yeniden biçimlenme sürecidir.

Neolitik Sürecin, çekirdek bölge denilen birbirinden bağımsız coğrafyalarda farklı zamanlarda başlamış olduğu söylenebilir.

Daha sonraki köy-kent-devlet-imparatorluk sürecinin ilk basamağını oluşturan yerleşik yaşam, M.Ö. 12 binyıllarında Yakındoğu'nun bazı bölgelerinde ortaya çıkmış ve gelişmesini aynı coğrafya içinde M.Ö. 7 binyıllarına kadar sürdürmüştür.





▽ alfalfa	— cucurbits	⊞ oats	R rye	☐ tobacco	alpaca	goat	pig
● avocado	M finger millet	● olive	▽ sago palm	☐ vine	ass	goose	sheep
☐ banana	(M) foxtail millet	● peas	◇ sorghum	☐ wheat	bactrian camel	guinea pig	turkey
⊞ barley	☐ hemp	○ peanuts	☐ soya bean	○ yam	cattle	horse	water buffalo
☐ cocoa	☐ lentil	■ peppers	☐ sunflower		chicken	llama	zebu
● coconut	☐ lima beans	○ potato	☐ sweet potato				
◆ cotton	☐ maize	☐ rice	☐ tepary bean				
☐ cucumber	☐ manioc	☐ runner bean	☐ tomato				

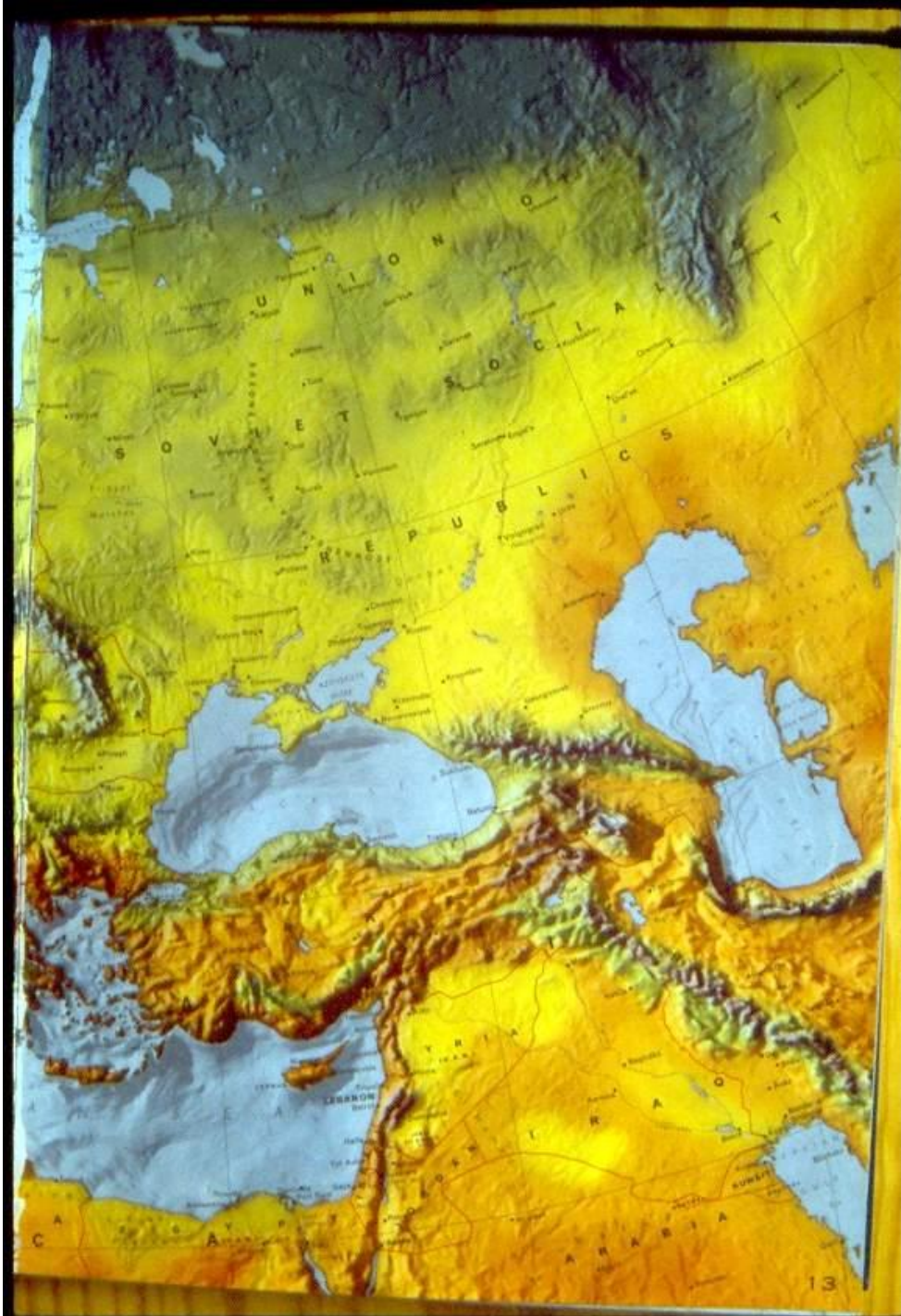
* all dates are B.C.E. unless stated otherwise

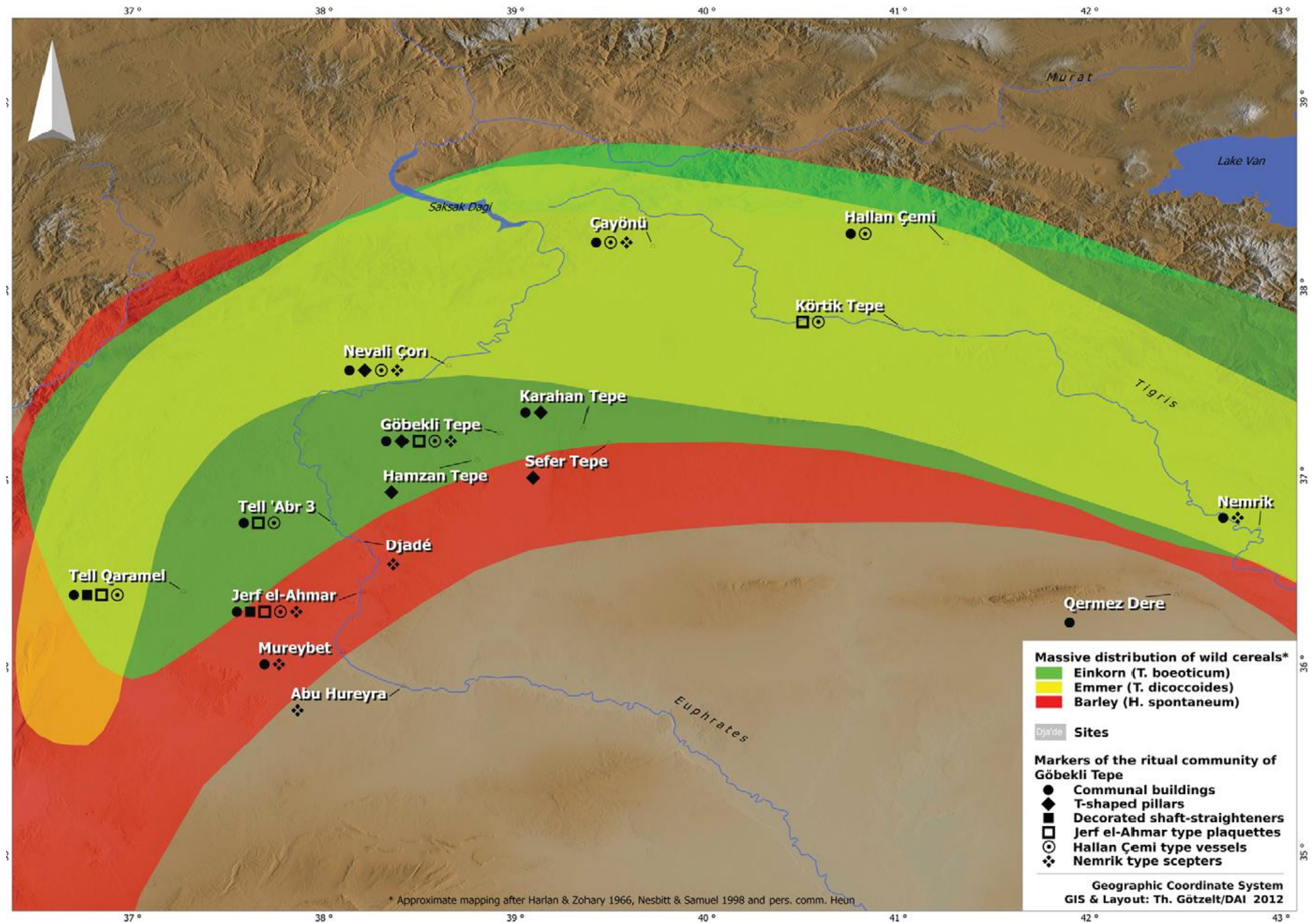
En başta tahılların evcilleştirilmesiyle başlayan bu sũrecin başlangıcı Son Buzul ağı'nın yarattığı koşulların ortadan kalkması, bugũnkũ iklim kuşaklarının yerleşmesiyle ilişkilidir.

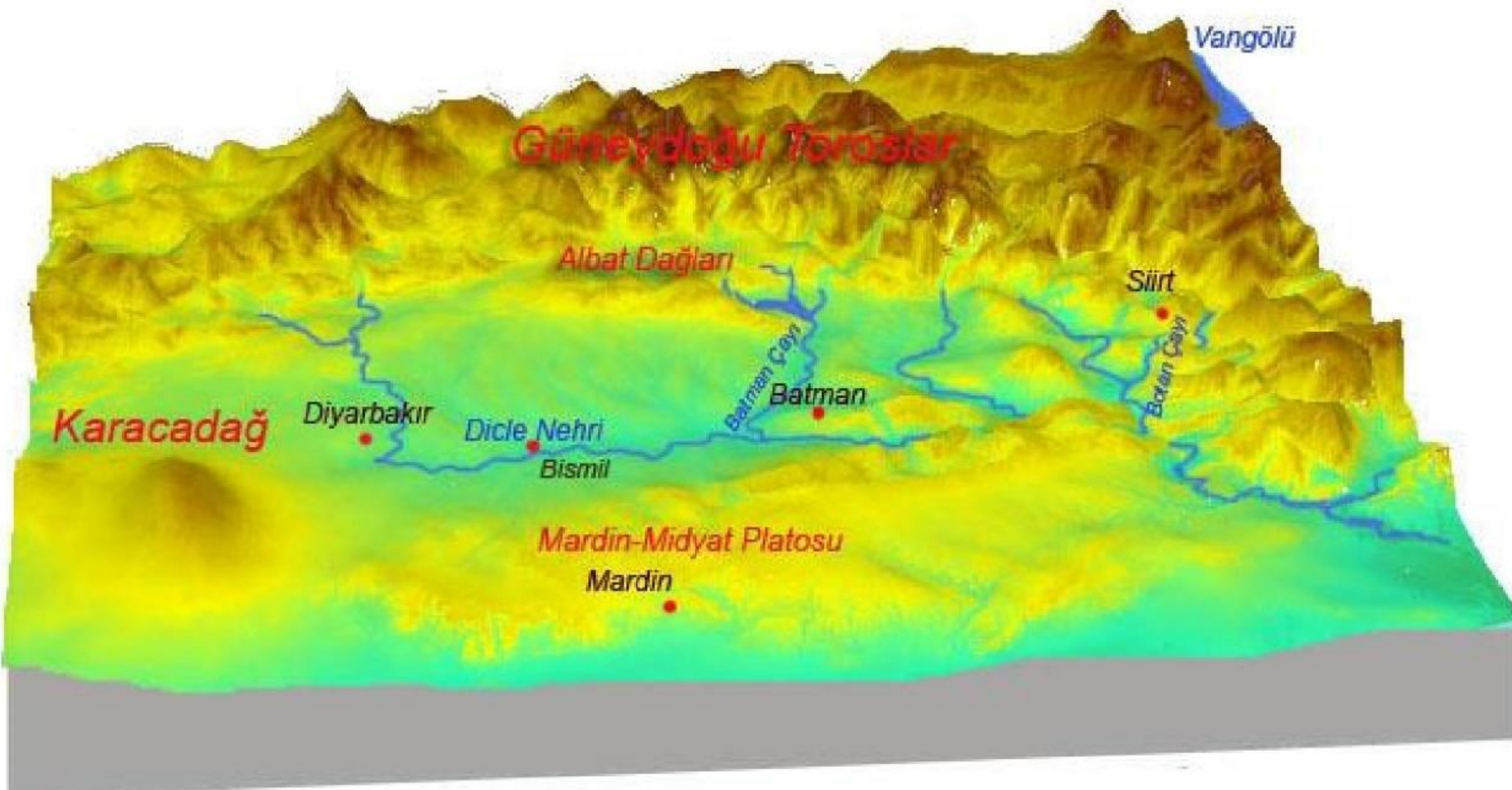
Dũnyanın her yerinde insanlar, değişen doğal evre koşullarına, bildikleri teknoloji ve sosyal alışkanlıklarıyla uyum sağlamışlardır.

Ancak Yakındoğu'nun belirli bir bũlgesinde bu dũnũřũm dũnyanın diğer yerlerinden farklı olmuş ve daha sonra tũm dũnyayı etkileyecek olan yeni yaşam biçimini ortaya çıkarmıştır.









Güneydoğu Toroslar

Van Gölü

Albat Dağları

Siirt

Karacadağ

Diyarbakır

Dicle Nehri

Bismil

Batman Çayı

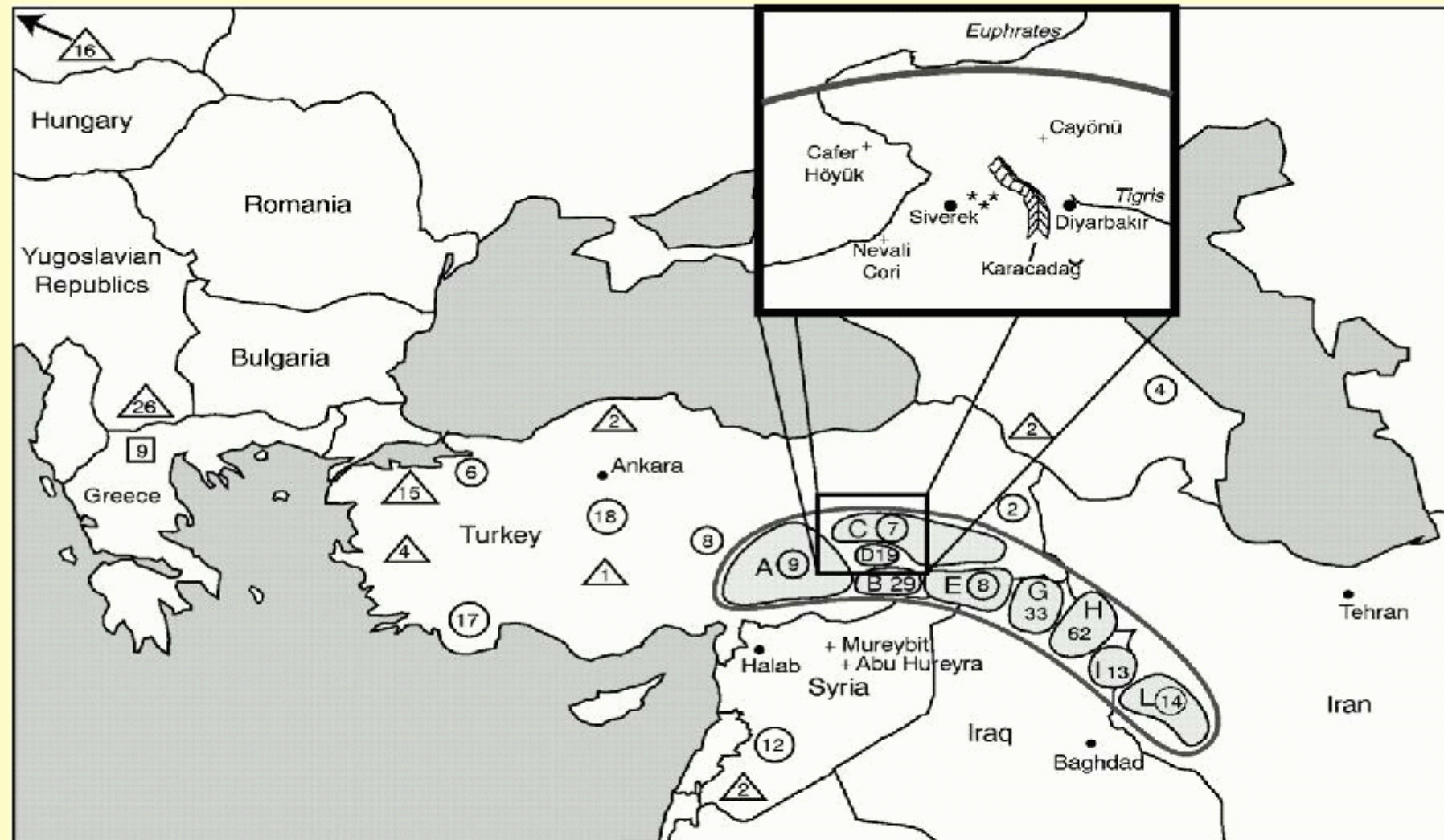
Batman

Batman Çayı

Mardin-Midyat Platosu

Mardin





— Limits of Fertile Crescent

* Sampling of Karacadağ lines

+ Archeological site

A–L: areas of wild *T. m. boeoticum* sampling in the Fertile Crescent

○ *T. m. boeoticum*

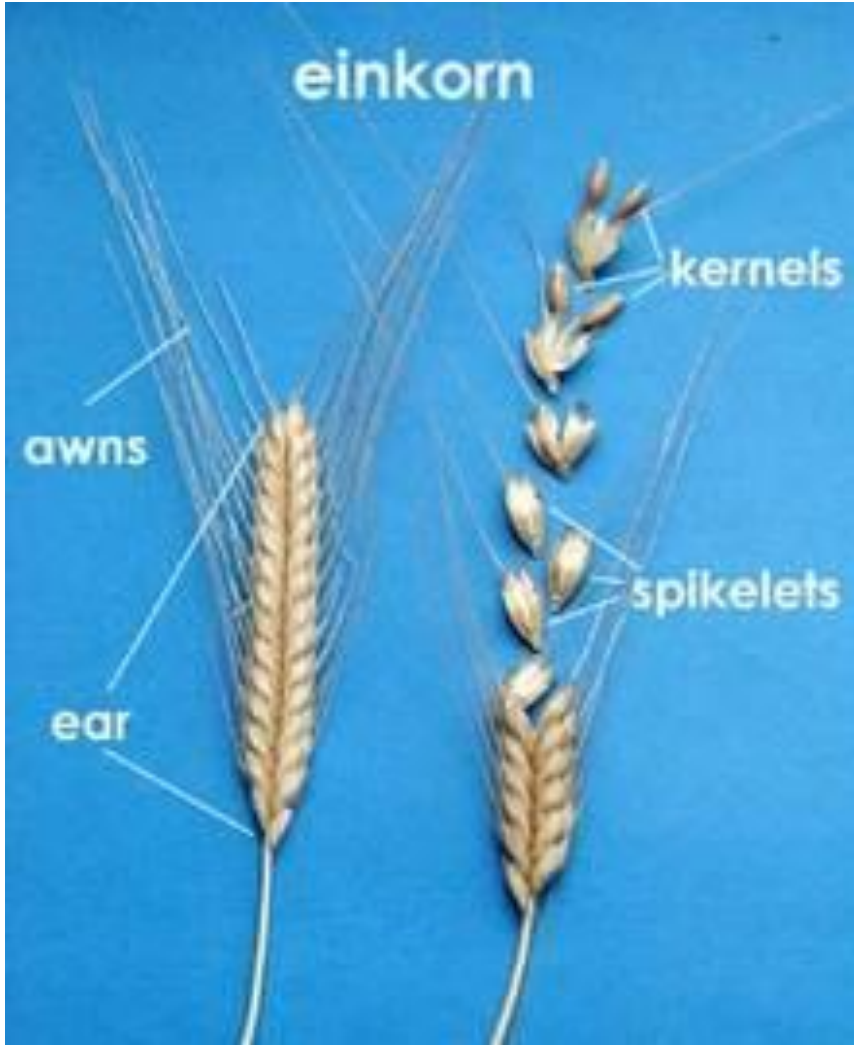
△ *T. m. monococcum*

□ *T. m. aegilopoides*

(with number of samples)



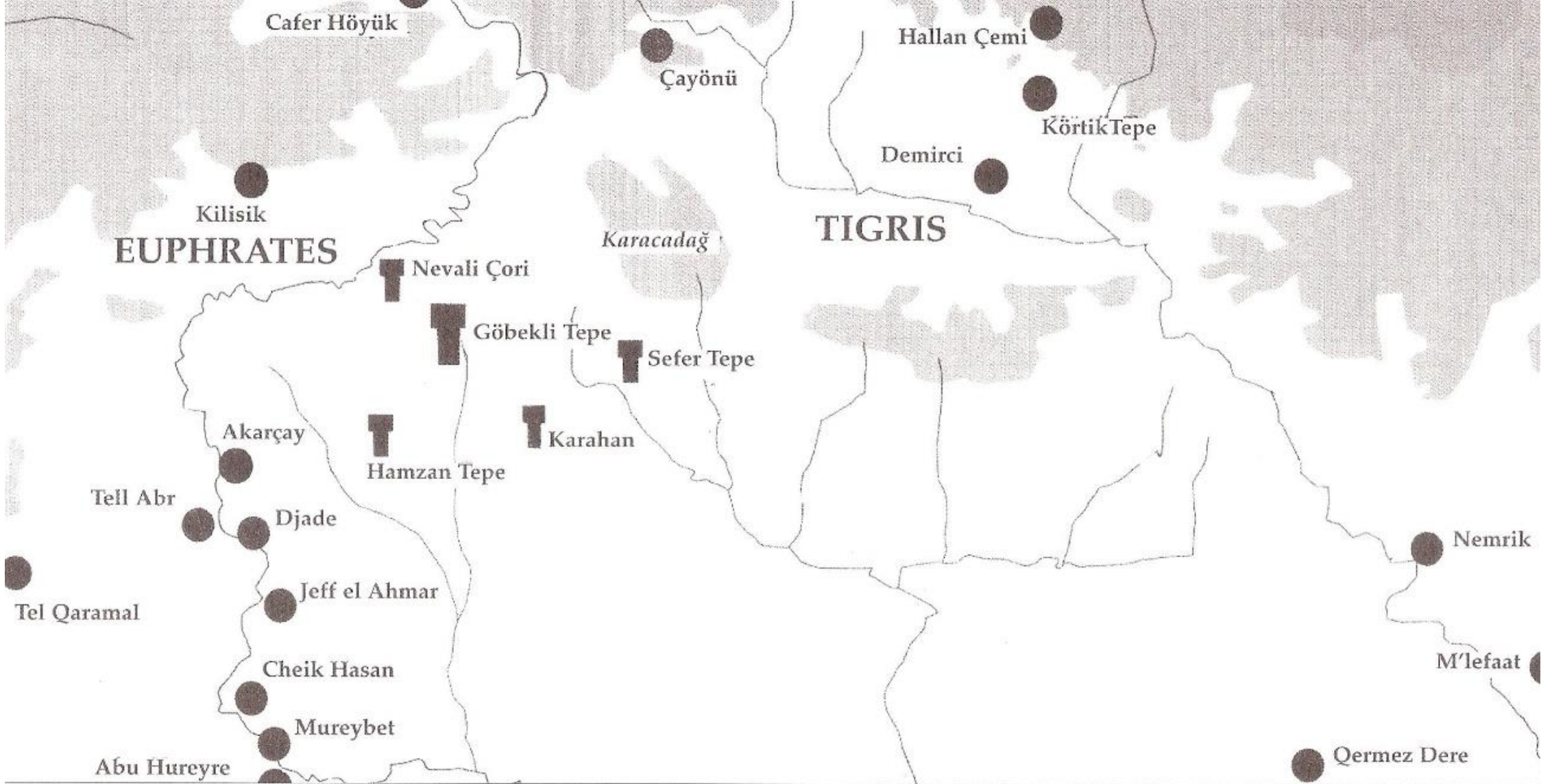
Einkorn ve Emmer Buğdayları



GÖBEKLİTEPE BU GELİŞMENİN NERESİNDE?



En baştan söyleyelim. Göbeklitepe tek değil. Aynı dönemlerde Güneydoğu Anadolu'nun değişik yerlerinde başka Göbeklitepeler de var. Göbeklitepe'nin en önemli niteliği kazılan ilk tapınak olması...



PERIODS	Epi-Paleolithic / Proto-Neolithic			PPNA		Early	PPNB Middle	Late	PPNC	Early	Pottery Neolithic Middle	Late	Early Chalcolithic	Middle Chalcolithic			
DATES	11.000	10.500	10.000	9.500	9.000	8.500	8.000	7.500	7000	6500	6000	5500	5000	4500	cal. BC		
Guslr Höyük																THE TIGRIS BASIN	
Sumaki Höyük									?	4	3	2	1				
Hallan Çemi																	
Demirköy																	
Körtik Tepe					IV VI V III II I												
Salat Cami Yanı										I	II	III					
Hakemi Use																	
Til Huzur - Yayvantepe																	
Çayönü				Round	Grill	Channeled	Cobble Paved	Cell	Large Room			Pottery					
Cafer Höyük																	THE EUPHRATES BASIN
Göbekli Tepe				?	III	II											
Nevalı Çori																	
Yeni Mahalle				1st Terazzo	2nd Terazzo												
Akarçay Tepe							VI	V	IV	III	II-I						
Mezraa-Teleilat							?	V	IV	III	IIc	IIb	IIa	Halaf			
DATES	11.000	10.500	10.000	9.500	9.000	8.500	8.000	7.500	7000	6500	6000	5500	5000	4500	cal. BC		
PERIODS	Epi-Paleolithic / Proto-Neolithic			PPNA		Early	PPNB Late	Middle	PPNC	Early	Pottery Neolithic Middle	Late	Early Chalcolithic	Middle Chalcolithic			

Göbeklitepe’de 1995’ten 2013’e kadar ortaya çıkarılan kireçtaşından yapılmış, yaklaşık 160 ile 240 litre arasında hacimleri olan yedi adet teknenin altısı PPNB (Pre-Pottery Neolithic B/Çanak çömleksiz Neolitik B) tabakasına yani günümüzden yaklaşık 10800 yıl öncesine aittir.

Bu tekneler üzerinde uygulanan ve ***Feigl*** testi denilen bir arkeometrik yöntem sonucu teknelerin içinde tahıl ürünlerinin fermente edildiğinin göstergesi olan ***oksalik asit tuzu oksalata*** rastlanmış ayrıca teknelerin bazılarında içindeki bulamacı karıştırıcı olarak kullanıldığı düşünülen ***yaban eşegi kürek kemiği*** ele geçmiştir.



Kapların içinde tahıldan özellikle de dövülmüş ya da kırılmış arpa ve buğdaydan elde edilmiş ve suyla karıştırılması sonucu nişastanın çirışlenmesiyle ortaya çıkan bir bulamaç bulunmakta ve bu bulamaç ya da koyu kıvamlı madde kürek kemikleri ile karıştırılmaktaydı.

Göbeklitepe tahıl bulamacı üretilen kaplar

